

Rezultati morfološke analize čistosti kranjske čebele v Sloveniji

Peter Kozmus*, peter.kozmus@czs.si

V Evropi živi več podvrst medonosnih čebel, med njimi pa so najbolj razširjene italijanska, nemška temna in kranjska čebela. Tretja podvrsta se je razvila po zadnji ledeni dobi pred približno 10.000 leti in je dandanes druga najbolj razširjena podvrsta ali rasa čebel na svetu. Slovenija je v svetu priznana kot izvorna dežela kranjske čebele (*Apis mellifera carnica*), ki je sicer razširjena še na območjih Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Srbije ter v delu Makedonije, Romunije, Bolgarije, Madžarske in Avstrije. Za to podvrsto so značilni izrazito dolg rilček ter rjavosive dlačice na oprsu in zadkovih obročkih (toment). Zadkovi obročki so temni; prvi je lahko usnjeno rjav, včasih pa so na prvem obročku nakazane svetlejšje pege. Od drugih čebeljih ras se razlikuje po morfoloških (barva in dolžina dlačic, kubitelni indeks, dolžina rilčka ...) in etoloških znakih (mirnost, delavnost, dolgoživost, dobra izraba paše, dobro prezimovanje, dobra orientacija, majhna poraba zimskih zalog ...).

Mešanje kranjske čebele z drugimi podvrstami

Pred leti smo ugotovili, da se v populaciji kranjske čebele v Sloveniji dogajajo spremembe, ki bi lahko ogrozile avtohtonost naše, v Evropi zaščitene čebele. Leta 2010 smo hipotezo potrdili s preliminarno analizo čistosti kranjske čebele, v kateri smo ugotovili, da je v Sloveniji 5,6 odstotka čebel z rumenimi (in oranžnimi) obročki na zadkih, to pa je občutno več kot dva odstotka, kolikor je še sprejemljivo. Pri tem smo ugotovili, da obstajajo razlike med posameznimi regijami.

V obdobju od leta 2011 smo tej problematiki namenili več pozornosti. V okviru rejskega programa smo uvedli osnovno odbiro, v okviru uredbe izvajamo ukrep menjave matic, na terenu so bila organizirana

številna predavanja in delavnice o osnovni odbiri, terenski svetovalci so čebelarjem svetovali, kako naj izvajajo osnovno odbiro in na kaj naj bodo pozorni ... Poleg tega so bili o tej temi v zadnjem obdobju v Slovenskem čebelarju objavljeni številni prispevki.

Leta 2015 smo ponovili analizo čistosti kranjske čebele v Sloveniji. Vzorce so zbrali terenski svetovalci z območij, za katera so pristojni. Vsak vzorec je bil sestavljen iz 25 naključno zbranih čebel neposredno s cvetočih rastlin. V okviru analize je bilo pregledanih 15.069 čebel, ki so bile zbrane na 631 lokacijah po Sloveniji, povprečno na treh v vsaki občini. Za razlikovanje čebel smo uporabili barvno skalo, ki jo je v knjigi Vzreajmo boljše čebele iz leta 2003 objavil dr. Jože Rihar. Enaka metoda je bila uporabljena tudi leta 2010 ko je bila opravljena preliminarna analiza. Ugotovitve smo zbrali v Preglednici 1.

Kot so pokazali rezultati, je v Sloveniji 1,22 odstotka čebel z enim ali dvema rumenima obročkoma na njihovih zadkih. Ta odstotek je občutno nižji od tistega leta 2010 (5,6 odstotka).

V nadaljevanju smo izračunali odstotek čebel z enim ali dvema rumenima obročkoma na njihovih zadkih v posameznih občinah. Ugotovili smo, da so med

Kranjska čebela na cvetu

* Dr., strokovni vodja Priznane rejske organizacije

Preglednica 1: Število analiziranih čebel, število čebel s sivimi obročki, s svetlejšimi pegami ter z enim in dvema rumenima obročkoma na njihovih zadkih

	Pregledane čebele	Čebele s sivimi obročki	Čebele s svetlejšimi pegami ali lisami	Čebele z enim rumenim obročkom	Čebele z dvema rumenima obročkoma
Število	15.069	13.785	1095	140	44
Odstotek		91,48	7,27	0,93	0,29
Odstotek križancev				1,22	

njimi razlike. V 30 občinah je čebel z rumenimi obročki na zadkih več kot 2 odstotka. Večina teh občin leži v zahodnem delu države ob meji z Italijo in na Koroškem ob meji z Avstrijo. Ta problem se pojavlja tudi v nekaterih drugih občinah, razloge zanj in rešitve za njihovo odpravo pa bomo skušali ugotoviti v prihodnje. Karto čistosti po občinah si lahko ogledate na Sliki 1.

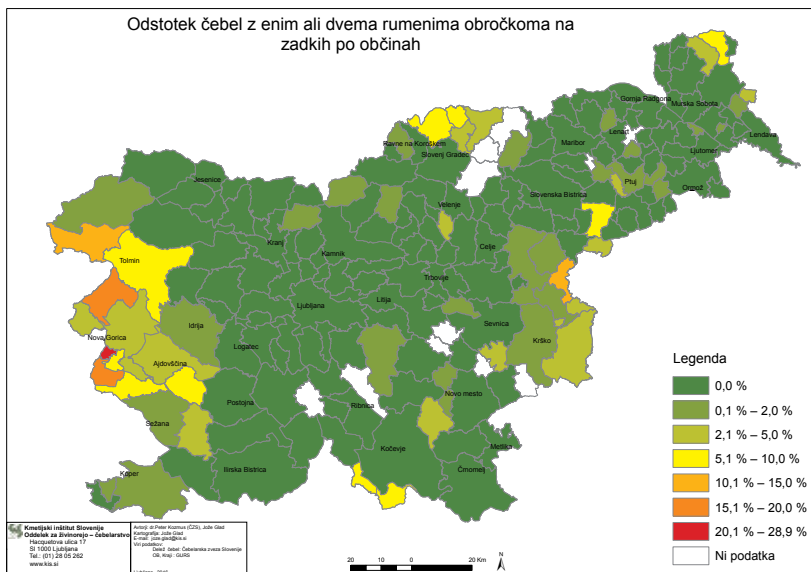
Čistost kranjske čebele smo izračunali tudi po posameznih regijah. Pri tem smo ugotovili, da je največji odstotek križancev v goriški regiji (8,78 odstotka). Več kot dva odstotka križancev je še na Koroškem in v obalno-kraški regiji (Preglednica 2).

Sklep

Z dobljenimi rezultati smo lahko zadovoljni, saj se je v Sloveniji od leta 2010 občutno zmanjšal skupni odstotek čebel križancev. Ugotovitve tudi potrjujejo, da je bilo delo JSSČ in PRO pravilno in uspešno. Največjo zaslugo za tak rezultat imajo čebelarji, ki so resno vzeli napotke služb v čebelarstvu in jih tudi

upoštevali. Rezultat kaže, da se slovenski čebelarji zavedamo pomena kranjske čebele in da si jo želimo ohraniti tudi v prihodnje.

Ob tem se zavedam, da je v nekaterih regijah in posameznih občinah odstotek čebel križancev še vedno večji kot dva odstotka. Tem regijam in občinam bomo v prihodnje namenili posebno pozornost, saj želimo, da bi bil odstotek križancev tudi na teh območjih manjši od dveh odstotkov. ■

Slika 1: Čistost čebel po posameznih občinah v Sloveniji leta 2015

Preglednica 2: Rezultat pregleda čistosti čebel po posameznih regijah v letu 2015

Regija	Št. analiziranih čebel	Vsota čebel z enim in dvema rumenima obročkoma na zadku	Odstotek
GORIŠKA	979	86	8,78
KOROŠKA	880	19	2,16
OBALNO-KRAŠKA	583	12	2,06
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	1174	15	1,28
SPODNJEPOSavska	333	4	1,20
SAVINJSKA	2169	21	0,97
POMURSKA	2227	12	0,54
PODRAVSKA	3220	13	0,40
GORENJSKA	1363	1	0,07
OSREDNJSLOVENSKA	1546	1	0,06
NOTRANJSKO-KRAŠKA	412	0	0,00
ZASAVSKA	183	0	0,00
Skupaj/odstotek	15.069	184	1,22

ČEBELARSTVO LUZNAR

Begunje 170,
4275 Begunje na Gorenjskem
Tel.: 040/321 556
cebelarstvo.luznar@gmail.com

PRODAJA ČEBELJIH DRUŽIN IN ČEBELJIH MATIC

Na voljo so vam čebelje matice iz Gorenjske – alpski ekotip (vzrejene v sodelovanju s KIS-om) in čebelje družine na AŽ-satih.

